

RİSALE-İ NURDA GEÇEN "İZ'AN" KELİMESİ ÇALIŞMASI

İçindekiler:

- 1- İz 'an nedir?
- 2- Dimağ ve vicdandaki meratipler
- 3- Risale-i Nurda geçen İz 'an bölümleri
- 4- İz'an'ın İfrat, Tefrit ve vasatı
- 5- İz'an'ı Kalb nedir?
- 6- İz'an'ın neticesi olan imtisal nedir?
- 7- İz'an'ı Ne kırar veya yok eder?
- 8- İz'an Allah'ın (c.c.) sıfatlarından hangisine bakıyor?

1- İz 'an nedir?

İz'an: Basiret, anlayış ve teslim olup itaat etmek manalarına geliyor. Bir şeyin hakkaniyetine ve doğruluğuna kalp ve akıl ile beraber karar vermek demektir. Bazen kalp bilir akıl bilemez, akıl bilir kalp karar veremez. **İz'an** da ise hem akıl hem de kalp şuurlu ve idrak içindedir.

İz'an, bir şeyin şuurunda olmak ve onu külli ve ihata ile idrak etmek anlamına da gelir. Neticesi de **imtisal**dir. Yani, her şeyini etraflıca anladığı ve kabul ettiği şeye şuurlu bir şekilde uymak ve itaat etmektir.

*****

- **İz'an** aklın ve kalbin sürecinden aktarılan şeye kalpten destek alınmasıdır. **İz'an** süratli bir intikal demektir. (Kişideki bağımlılıkların yeri **iz'an** dadır. Çünkü **iz'an**da süratli bir intikal vardır. Mesela sigara bağımlısı bir kimse belli saatlerde sigara içmeye alışmışsa mesela yemekten sonra... Yemek biter bitmez dimağdaki **iz'an**da süratli bir intikal gerçekleşir ve sigara içmem lazım diyerek otomatikman sigara yakar diğer bağımlılıklar da bunun gibidir.

*****

- Tasdikte niyet, **İz'an**da ise bu niyete meyiletmek vardır. **İz'an** meyil şeklinde kendini gösterir.

- İz'an imandır. Mekke dönemini temsil ediyor. İlk önce İtikad geliyor.

*****

2- Dimağ ve vicdandaki meratipler

DİMAĞ MERTEBELERİ

Tahayyül	----->
Tasavvur	----->
Taakkul	----->
Tasdik	----->
İz'an	----->
İltizam	----->
İtikad	----->

NETİCESİ

Safsata (vehim)
Bibehre (evham)
Bitaraf
İltizam
İmtisal
Taassub
Salabet

VİCDAN MERTEBELERİ

İrade	----->
Zihin	----->
His	----->
Latife-İ Rabbaniye	----->

NETİCESİ

İbadetullah
Marifetullah
Muhabbetullah
Müşahedetulah

3- Risale-i Nurda geçen İz 'an bölümleri

- Dimağda meratib-i ilim muhtelifdir, mültebise

Dimağda meratib var; birbiriyle mültebis, ahkâmları muhtelif. Evvel tahayyül olur, sonra tasavvur gelir,

Sonra gelir taakkul, sonra tasdik ediyor, sonra **iz'an** oluyor, sonra gelir iltizam, sonra itikad gelir.

İtikadın başkadır, iltizamın başkadır. Her birinden çıkar bir halet: Salabet itikaddan,

Taassub iltizamdandır, imtisal **iz 'an**dan, tasdikten iltizam, taakkulde bitaraf, bibehre tasavvurda.

Tahayyülde safsata hasıl olur, mezcine eğer olmaz muktedir. Bâtıl şeyleri güzel tasvir etmek, her demde Safi olan zihinleri cerhdir, hem idlâli. **Sözler (706)**

*****

- Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tevehhüm-ü küfür dahi, küfür değildir. Tasavvur-u dalalet dalalet olmadığı gibi; tefekkür-ü dalalet dahi, dalalet değildir. Çünkü hem tahayyül, hem tevehhüm, hem tasavvur, hem tefekkür; tasdik-ı aklîden ve **iz'an**-ı kalbîden ayırırlar, başkadırlar. Onlar bir derece serbesttirler. Cüz' -i ihtiyariyeyi pek dinlemiyorlar. Teklif-i dinî altına çok giremiyorlar. Tasdik ve **iz'an**, öyle değildir. Bir mizana tâbi'dirler. Hem tahayyül, tevehhüm, tasavvur, tefekkür, nasıl ki tasdik ve **iz'an** değildir. Öyle de şüphe ve tereddüt sayılmazlar. **Sözler (277-278)**

(Dimağda tasdik mertebesi ile kişide sorumluluk başlıyor)

*****

İzan'a Örnekler:

Haşr-i a'zam bir anda zamansız vücuda geliyor. Dar akıl ise, bu hadsiz derece harika ve emsalsiz olan mes'eleyi **iz'an** ile kabul etmesine medar olacak meşhud bir misal ister.

Elcevab: Haşirde, ruhların cesedlere gelmesi var. Hem cesedlerin ihyası var. Hem cesedlerin inşası var. Üç mes'eledir.

Birinci mes'ele: Ruhların cesedlerine gelmesine misal ise: Gayet muntazam bir ordunun efradı istirahat için her tarafa dağılmış iken, yüksek sadâlı bir boru sesiyle toplanmalarıdır. Evet İsrail'in borusu olan Sur'u, ordunun borazanından geri olmadığı gibi, ebedler tarafında ve zerrelere âleminde iken ezel canibinden gelen **أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ** hitabını işiten ve **قَالُوا بَلَى** ile cevap veren ervahlar, elbette ordunun neferatından binler derece daha müsahhar ve muntazam ve mutîdirler. Hem değil yalnız ruhlar, belki bütün zerrelere dahi, bir ordu-yu Sübhanî ve emirber neferleri olduğunu kat'î bürhanlarla Otuzuncu Söz isbat etmiş.

İkinci mes'ele: Cesedlerin ihyasına misal ise: Çok büyük bir şehirde, şenlik bir gecede, birtek merkezden, yüzbin elektrik lâmbaları, âdeta zamansız bir anda canlanmaları ve ışıklanmaları gibi, bütün Küre-i Arz yüzünde dahi, birtek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür. Madem Cenab-ı Hakk'ın elektrik gibi bir mahluku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir mumdarı, Hâlıkından aldığı terbiye ve intizam dersiyse bu keyfiyete mazhar oluyor. Elbette elektrik gibi binler nuranî hizmetkârlarının temsil ettikleri, hikmet-i İlahiyenin muntazam kanunları dairesinde, haşr-i a'zam tarfet-ül ayn'da vücuda gelebilir. **Sözler (112)**

*****

- **Râbian:** Ülema-i İslâm ortasında "İslâm" ve "iman"ın farkları çok medar-ı bahsolmuş. Bir kısmı "ikisi birdir", diğer kısmı "ikisi bir değil, fakat biri birisiz olmaz" demişler ve bunun gibi çok muhtelif fikirler beyan etmişler. Ben şöyle bir fark anladım ki:

İslâmiyet, iltizamdır; iman, **iz'an**dır. Tabir-i diğerle: İslâmiyet, hakka tarafgirlik ve teslim ve inkıyaddır; iman ise, hakkı kabul ve tasdiktir. **Mektubat (34)**

*****

- Evet Sözler, Tûbâ-i Cennet'in meyveleri gibi tatlı ve güzel olan iman ve İslâmiyetin meyvelerini ve saadet-i dâreynin mehasini gibi hoş ve şirin öyle neticelerini göstermişler ki, görenlere ve tanıyanlara nihayetsiz bir tarafgirlik ve iltizam ve teslim hissini verir. Ve silsile-i mevcudat gibi kuvvetli ve zerrat gibi kesretli iman ve İslâm'ın bürhanlarını göstermişler ki, nihayetsiz bir **iz'an** ve kuvvet-i iman verirler. **Mektubat (35)**

*****

Benden sual ediyorsun: "Neden senin Kur'an'dan yazdığın Sözlere'de bir kuvvet, bir tesir var ki, müfessirlerin ve âriflerin sözlerinde nâdiren bulunur. Bazan bir satırda, bir sahife kadar kuvvet var; bir sahifede, bir kitab kadar tesir bulunuyor?"

Elcevab: -Güzel bir cevabdır- Şeref, i'caz-ı Kur'ana ait olduğundan ve bana ait olmadığından, bilâ-perva derim: Ekseriyet itibariyle öyledir. Çünkü: Yazılan Sözlere tasavvur değil tasdiktir; teslim değil, imandır; marifet değil, şehadettir, şuhuddur; taklid değil tahkiktir; iltizam değil, **iz'an**dır; tasavvuf değil hakikattir; dava değil, dava içinde bürhandır. **Mektubat (376)**

*****

- İlimde **iz'an**-ı kalp olmazsa, cehildir. İltizam başka, itikad başkadır. **Mektubat Hakikat çekirdekleri (471)**

(bir kişinin İslâm'ı inceleyip, onun üstünlüğünü anlayıp ilâhî hükümleri iltizam etmesi de yeterli değildir. Bu iltizamın imana dönüşmesi, yani akıldan kalbe intikal etmesi gerekir. *İslâm'ın diğer dinlerden üstün olduğunu aklen kabul eden bir Şarkiyatçı, imana girmediği, iltizamdaki itikada geçmediği bu bilgisinin kendisine bir fayda sağlamayacağı açıktır.*)

*****

- Hem İslâm ve imanın mühim bir farkını beyan eder. Yani: İslâmiyet, hakka tarafgirlik ve iltizamdır; iman ise, hakkı **iz'an** ve tasdiktir. Yirmi sene evvel dinsiz bir Müslüman bulunduğu gibi, şimdi de gayr-ı Müslim mü'min dahi bulunur gibi görüldüğünü gösterir.

Hem Risale-i Nur eczaları ne derece şiddetli bir surette İslamiyet'e tarafgirlik hissini verdiğini ve erkân-ı imaniyeyi ne derece kuvvetli ve kat'i isbat ettiğini beyan eder. **Mektubat (487)**

*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

(Cinleri ve insanları ancak bana iman ve ibadet etsinler diye yarattım – Zariyat suresi 51:56)

- Bu âyet-i uzmanın sırrıyla, insanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gayesi; Hâlık-ı Kâinat'ı tanımak ve ona iman edip ibadet etmektir. Ve o insanın vazife-i fitratı ve farıza-i zimmeti, marifetullah ve iman-ı billahtır ve **iz'an** ve yakîn ile vücudunu ve vahdetini tasdik etmektir. **Şualar (100)**

*****

- Evet Allah'a abd ve hizmetkâr olana her şey hizmetkâr olur. Bu da, her şey Allah'ın mülk ve malı olduğuna iman ve **iz'an** ile olur.

Evet kudret, insanı çok dairelerle alâkadar bir vaziyette yaratmıştır. En küçük ve en hakir bir dairede, insanın eli yetişebilecek kadar insana bir ihtiyar, bir iktidar vermiştir. Ferşten arşa, ezelden ebede kadar en geniş dairelerde insanın vazifesi, yalnız duadır. **Mesnevi-i Nuriye (110)**

*****

- Kur'an, asırları muhtelif bütün enbiyanın kitaplarını ve meşrebleri muhtelif bütün evliyanın risalelerini ve meslekleri muhtelif bütün asfiyanın eserlerini icmalen tazammun eden ve cihat-ı sittesi parlak ve evham u şübehatın zulümatından musaffa ve nokta-i istinadı bilyakîn vahy-i semavî ve kelâm-ı ezeli. Ve hedefi ve gayesi, bilmüşahede saadet-i ebediye. İçi, bilbedahe hâlis hidayet. Üstü, bizzarure envâr-ı iman. altı, biilmelyakîn delil ve bürhan. Sağı, bittecrübe teslim-i kalb ve vicdan. Solu, biaynelyakîn teshir-i akıl ve **iz'an**. meyvesi, bihakkalyakîn rahmet-i Rahman ve dâr-ı cinan. Makamı ve revacı, bilhads-is sadık makbul-ü melek ve ins ü cânn bir kitab-ı semavîdir. **İşarat-ül İ'caz (11)**

*****

- **Soru:** Küfür, cehildir. Hâlbuki kâfirler, Hazret-i Muhammed'i (A.S.M.) evlâdları kadar tanıyorlardı?

Cevap: Küfür, iki kısımdır. Bir kısmı, bilmediği için inkâr eder; ikincisi, bildiği halde inkâr eder. Bu da, birkaç şubedir. Birincisi; bilir lâkin kabul etmez. İkincisi; yakîni var, lâkin itikadı yoktur. Üçüncüsü; tasdiki var, lâkin vicdanî **iz 'anı** yoktur. **İşarat-ül İ'caz (66-67)**

*****

- Evliya divanlarını ve ülemanın kitaplarını çok mütalaa eden bir kısım zâtlar tarafından soruldu: "Risale-i Nur'un verdiği zevk ve şevk ve iman ve **iz'an** onlardan çok kuvvetli olmasının sebebi nedir?"

Elcevab: Eski mübarek zâtların ekserî divanları ve ülemanın bir kısım risaleleri imanın ve marifetin neticelerinden ve meyvelerinden ve feyizlerinden bahsederler. Onların zamanlarında imanın esasatına ve köklerine hücum yok idi ve erkân-ı iman sarsılmıyordu. Şimdi ise köklerine ve erkânına şiddetli ve cemaatli bir surette taarruz var. O divanlar ve risalelerin çoğu has mü'minlere ve ferdlere hitab ederler, bu zamanın dehşetli taarruzunu def 'edemiyorlar. **Sikke-i Tasdik-i Gaybi (188)**

*****

4- İz'an'ın İfrat, Tefrit ve vasatı

İzan'ın İfrat 'ı: Verilen hiçbir örnek ve izah ile kişinin aklının ve kalbinin tatmin olmaması.

İzan'ın Tefriti: Duyduğu ve gördüğü her şeye inanıp, durmadan karar değiştirmesi.

İzan'ın Vasatı: Duyduğu ve gördüğü şeyleri doğru yorumlayıp hakkı kabul ve tasdik etmesi.

*****

5- İzan'ın Kalb nedir?

Birisine, "Alçakgönüllü olmak mı iyidir, kibirli olmak mı?" diye sorsanız, hiç tereddüt etmeden birinciye sahip çıkar, onu iltizam eder. Kişi, tercihini böyle yapmakla, "tevazuun güzel, kibrin çirkin olduğunu" bildiğini ortaya koymuş olur. Bu bir ilimdir. Fakat bu bilme yeterli değildir. Eğer tevazu hâlini kalp kabul etmez ve bu güzel haslet kalpte yerleşmezse, bu şahsın tevazua ait bilgisi cehle dönüşür. Yani, kibirli bir insanın "tevazuu bilmediğine" hükmedilir. Tevazuu sadece iltizam etmesi yetmez; itikat etmesi, kalben inanması ve meselenin akıl dairesinde kalmayıp kalbe mal olması gerekir.

*****

6- İzan'ın neticesi olan imtisal nedir?

Kelimenin kökü tam benzerlik manasındaki "misil" dendir. Lügat itibariyle ciddi manada uymak ve hususiyetlerine sahip olmak demektir. Yani bir şeyin asliyetinde mevcut hususiyetlerine mazhariyet ve asliyetine uygun sıfatla mevsuf olmak gibi manalarına gelir. Mesela: güneşin yedi renginin aynada aksetmesine temessül dendiği gibi, o akislere mazhar olan aynanın mazhariyetine de temessül ve imtisal gibi tabirlerle ifade edilir. Evet, fikren, hissen ve amelen ittiba etmektir.

İmtisal'e Risale-i Nurda geçen bir örnek:

* Hem nasıl ki itaat ve **imtisal** ve emir dinlemek sırrıyla; bir kumandan bir "Arş!" emriyle bir neferi hücumla sevk ettiği gibi. aynı emirle koca bir muti' orduyu dahi kolayca hücumla tahrik eder.

Şualar (659)

*****

7- İzan'ın Ne kırar veya yok eder?

En **müdhiş** maraz ve musibetimiz, cerbeze ve gurura istinad eden **tenkid**dir. Tenkidi eğer insaf işletirse, hakikatı rendeçler. Eğer gurur istihdam etse tahrib eder, parçalar. O **müdhişin en müdhişidir ki**, akaid-i imaniyeye ve mesail-i diniyeye girse. Zira **iman** hem tasdik, hem **iz'an**, hem iltizam, hem teslim, hem **manevî imtisal**dir. Şu tenkid; imtisali, iltizamı, **iz'anı** kırar. Tasdikte de bîtaraf kalır. Şu zaman-ı tereddüd ve evhamda, **iz'an** ve iltizamı tenmiye ve takviye eden nuranî sıcak kalblerden çıkan müsbet efkârı ve müşevvik beyanatı, hüsn-ü zan ile temaşa etmek gerektir. "Bîtarafane muhakeme" dedikleri şey, muvakkat bir dinsizliktir. Yeniden mühtedi ve müşteri olan yapar. **Hutbe-i Şamiye (140)**

*****

8- İzan Allah'ın (c.c.) sıfatlarından hangisine bakıyor?

* Allah'ın subûti sıfatlarından Semi/işitme sıfatına bakıyor.

S- Kalbden sonra tercihan **sem'in** zikredilmesi neye binaendir?

C- Melekât ve malûmat-ı kalbiye, alekser kulak penceresinden kalbe girerler. Bu itibarla sem', kalbe yakındır. Ve aynı zamanda, cihat-ı sitteden malûmat aldığı cihetle kalbe benziyor. Zira göz yalnız ön ciheti görür. Bunlar ise her tarafı görürler.

وَ عَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ de (gözlerinde de bir çeşit perde vardır bakara 2:7) üslûbun tağyiriyle, cümle-i fiiliyeye tercihan cümle-i ismiyenin ihtiyar edilmesi, basar ile görünen delillerin sabit olduklarına; kalb veya sem' ile alınan deliller ise, müteceddid ve gayr-ı sabit olduklarına işarettir.
İşarat-ül İ'caz (78)

Ergül Caymaz